

Adam Michałek

Sprawozdanie : Gnieźnieński Zjazd Misjologów Polskich (11-13 IX 2016)

Nurt SVD 50/2 (140), 429-435

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawozdanie

Gnieźnieński Zjazd Misjologów Polskich (11-13 IX 2016)

Adam Michałek SVD

ad.michalek@gmail.com

Na szlaku dorocznych zjazdów Stowarzyszenia Misjologów Polskich (SMP) w tym roku odkryliśmy Gniezno. Dzięki zabiegom organizacyjnym ks. kan. dr. Franciszka Jabłońskiego, misjologa, animatora misyjnego, duszpasterza rodzin, dyrektora domu rekolekcyjnego w Rościnnie mogliśmy przeprowadzić ewaluację naszej działalności „przy boku” św. Wojciecha, biskupa i misjonarza-męczennika. Podczas intensywnych obrad w Kurii Metropolitalnej Archidiecezji Gnieźnieńskiej przekonaliśmy się, że Gniezno to *genius loci*, które od 1050 lat promuje akcję misyjną, zaś misjologom dostarcza teologicznych idei, a także duszpasterskiego entuzjazmu. W czasie obrad poruszyliśmy dwa ważne tematy: *Misyjne wymiary chrztu Polski* oraz *Misyjna świadomość Kościoła domowego*. Udział w zebraniu SMP hierarchów archidiecezji gnieźnieńskiej: Prymasa Polski abpa Wojciecha Polaka, abpa seniora Henryka Muszyńskiego, bpa seniora Bogdana Wojtusia oraz ordynariusza kieleckiego bpa Jana Piotrowskiego nadał obradom specyficznego, misjologiczno-duszpasterskiego wymiaru.

I. Wieczór w kanonii

Powołanie misyjne utwierdza się tam, gdzie Kościół myśli o przyszłości. Pierwszym etapem spotkania SMP w Gnieźnie i jakże sugestywnym wstępem do dalszych jego obrad okazała się wykwinna kolacja wydana przez ks. dr. Franciszka Jabłońskiego w niedzielę 11 IX w jego kanonii usytuowanej w pobliżu Sanktuarium św. Wojciecha. Charyzmatyczny misjolog i animator spotkań duszpasterskich zainicjował prezentację misjologicznych osiągnięć oraz duszpasterskich dokonań członków Stowarzyszenia w latach 2015-2016. Publikacje naukowe, udział w sympozjach krajowych i zagranicznych, a także animacja misyjna – oto przestrzeń działalności członków SMP. Niekwestiono-

wanym *novum* w gnieźnieńskich obradach, wyłonionym podczas wieczoru braterskiego w kanonii, okazał się temat wolontariatu misyjnego prowadzonego przez oblatów – *Niniwa*, salwatorów – *Salvator* oraz werbistów – *Apollos*. Czy spadek powołań w Polsce „rekompensuje” zapał misyjny młodzieży (a zwłaszcza studentów medycyny)? Mimo że dla naszego gremium pytanie to pozostało otwarte, oczywistym okazał się fakt, iż przygotowanie świeckich do pracy misyjnej staje się nowym i jakże wielopłaszczyznowym wyzwaniem dla Kościoła w Polsce.

II. Sesje plenarne

II.1. Pierwsza sesja

Pierwszą sesję naukową (aula konferencyjna kurii) otworzył ks. dr F. Jabłoński referatem *Misyjna świadomość Kościoła domowego. Studium misjologiczno-pastoralne*. Prelegent zaprezentował idee przewodnie oraz ogólne wnioski wynikające z przeprowadzonych przez siebie badań nt. świadomości misyjnej małżeństwa i rodziny w Polsce. Owocem tego monumentalnego studium misjologiczno-pastoralnego jest rozprawa habilitacyjna ks. dr. Jabłońskiego, oparta na dwóch głównych nurtach badań: misjologii oraz teologii pastoralnej w aspekcie małżeństwa i rodziny. W rezultacie *świadomość misyjna Kościoła domowego* jawi się w trojkiej perspektywie: misjologiczno-teologicznej, socjologicznej oraz pastoralnej.

Teologiczne podstawy *misyjności Kościoła domowego* ukonstytuowały się wyraźnie w Nowym Testamencie z chwilą zesłania Ducha Świętego. Jednakowoż w Pierwszym Przymierzu krystalizuje się concept uniwersalizmu stworzenia-przymierza-zbawienia, który stanie się istotnym faktorem chrześcijańskiego *postania misyjnego*. Na przykładzie Samuela i Rut prelegent ukazał, w jaki sposób paradygmatyczny concept uniwersalizmu realizowany jest w małżeństwie i rodzinie. Tymczasem nowotestamentalna misyjność małżeństwa i rodziny oparta jest na obrazie rodziny Jezusa oraz na relacji Chrystusa do Kościoła. Z kolei w Kościele pierwotnym wzorcem misyjnego zaangażowania małżonków są Priscylla i Akwila, współpracownicy św. Pawła. W tekstach *Magisterium Ecclesiae* misyjność małżeństwa i rodziny ma trzy źródła: Trójcę Świętą, przymierze małżeńskie, misyjną naturę Kościoła powszechnego.

Socjologiczne podstawy *misyjnego charakteru Kościoła domowego* sformułowane zostały na podstawie badań przeprowadzonych wśród

trzech grup małżeństw: małżonkowie z różnych regionów Polski, rodzice misjonarzy, rodzice dzieci należących do Ogniska Misyjnego. Analizie socjologicznej poddano łącznie 1096 odpowiedzi.

Trzeci, pastoralny wymiar kształtowania się świadomości misyjnej małżeństwa i rodziny opracowany został na podstawie analizy trzech struktur formacji misyjnej: Kościoła diecezjalnego, Kościoła parafialnego oraz Kościoła domowego. Instytucje, organizacje, ośrodki edukacji, a także czasopisma misyjne – na poszczególnych szczeblach oddziaływania – odgrywają niezastąpioną rolę w krystalizowaniu się świadomości misyjnej.

II.1.1. Debata pokonferencyjna

Podsumowując wykład ks. kan. F. Jabłońskiego, Prezes SMP ks. dr hab. prof. Jan Górski wskazał na potrzebę formacji misjologicznej w globalnej formacji kapłańskiej i teologicznej. Historia Kościoła to historia misji, którą trzeba poddać krytycznej analizie (metody misjonowania). Czy nie daje do myślenia fakt, że „misja” Świadców Jehowy wywołuje panikę wśród katolików, a świadectwo muzułmanów też nie jest pozbawione „misjonarskiej” odwagi?

Głos bpa kieleckiego Jana Piotrowskiego celnie podsumował toczącą się debatę: „Refleksja misjologiczna jest odbiciem refleksji o Kościele; jakie rozumienia Kościoła, taka wizja jego misji”. Właściwe poczucie chrześcijańskiej tożsamości wynika z poprawnego odczytania wydarzenia chrztu w naszym życiu i historii Kościoła. Ksiądz biskup wskazał na duszpasterską potrzebę formatorów i animatorów wrażliwych na potrzeby imigrantów, z którymi będziemy skonfrontowani. Zadaniem nadrzędnym jest umisyjnienie rodziny – początku tożsamości (świadomości) eklezjalnej.

Ks. dr Janusz Gajda wypunktował dwie kwestie: konieczność wspierania prześladowanych chrześcijan w ich krajach, np. w Iraku, oraz potrzebę umisyjnienia seminaryjnej formacji kleryków. Ziarno ducha misyjnego wzbudzi powołania misyjne, a także podniesie misyjną świadomość laikatu.

Ks. prof. J. Górski zaznaczył, że formacja misjologiczna i animacja misyjna nie są pojęciami zamiennymi. Misjologia – dziedzina akademicka oraz animacja misyjna – praktyka duszpasterska to dwie różne formy propagowania ducha misyjnego i umisyjniania Kościoła.

Sekretarz SMP ks. dr Grzegorz Wita podtrzymał tezę, że świadomość misjologiczna i świadomość misyjna to dwie różne kwestie. Pytanie na dziś brzmi: jak we wskazanych przestrzeniach świadomo-

ści określić nowe pola działania i na bazie jakich metod dotrzeć do nowych grup odbiorców?

Ks. dr hab. Tomasz Szyszka SVD przypomniał nauczanie papieża Franciszka oparte na dewizie: „Każdy chrześcijanin jest uczniem i misjonarzem Chrystusa”.

Podjmując ten motyw, ks. bp B. Wojtuś zasugerował, że misyjność może stać się świadectwem, jak „powstać z kanapy” i pójść do ludzi. Prelegent postawił pytanie, co zrobić, aby powołanie misyjne wyszło poza świadectwo misjonarzy-zakonników i misjonarzy-fideidonistów oraz ogarnęło szerokie gremia wierzących.

Ks. dr Adam Michałek SVD odniósł się do często powracającej w obradach SMP kwestii braku zajęć z misjologii w programie wielu wyższych seminariów duchownych w Polsce. W związku z tym sformułował pytanie, czy problem ten nie może zostać definitywnie uregulowany na poziomie Komisji Duchowieństwa Konferencji Episkopatu Polski. Zaznaczył, że obowiązujące *Ratio studiorum* jest przeciw elastyczne.

Ks. bp B. Wojtuś zauważył, że każdy oddolny głos w tej sprawie, skierowany do Komisji Konferencji Episkopatu Polski, będzie motywem do podjęcia stosownej decyzji w tej sprawie.

II.2. Druga sesja

Drugą sesję naukową otworzył ks. abp H. Muszyński wykładem *Misyjny wymiar 1050. rocznicy Chrztu Polski*. Prowadzący ograniczył się do teologicznego wymiaru wydarzenia „chrztu Mieszka” jako faktu zbawczego dla Kościoła w Polsce.

Chrzest jako misja zbawcza Kościoła stał się przełomowym – bo zbawczym – wydarzeniem w historii Polski. Będąc źródłem życia wiecznego (przez zanurzenie w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa) chrzest jest wypełnieniem nakazu misyjnego Chrystusa. Posłanie misyjne oznacza odwołanie się do mocy Boga: „Idźcie więc i czyńcie uczniami [...]” (Mt 28,19). Czyńcie „uczniami-misjonarzami” – dopowie papież Franciszek. Chrzest stanowi fundament nowej tożsamości. O ile w poleceniu „nauczajcie” chodzi o przekazanie „informacji”, o tyle w nakazie „czyńcie uczniami” chodzi o danie „świadectwa”, dzielenie się wiarą w spotkaniu mistagogicznym, będącym wtajemniczeniem w życie wiary. Nowina o Zmartwychwstaniu docierała do każdego indywidualnie – nie na agorze.

Chrzest i posłanie są znakami władzy. Chrzest ma charakter trynitarny, a posłanie misyjne pochodzi od Trójcy Świętej. Za autorytetem udzielonym przez Boga kryje się prawdomówność: „Kto was słu-

cha, Mnie słuca [...]” (Łk 10,16), dlatego podział chrześcijan godzi w wiarygodność chrześcijaństwa. Nasza misja jest przedłużeniem misji trynitarniej – komunią z Ojcem przez Jezusa mocą Ducha. Co pozostaje po naszej celebracji? – pyta prelegent.

Misja ewangelizacyjna Kościoła jest akcją „wyjścia”. Misjonarz to świadek, a każdy ochrzczony to misjonarz. W naszych czasach misja przesuwana się z *ad extra* do *ad intra* – z krajów misyjnych do krajów postchrześcijańskich – i ta ostatnia jawi się jako najtrudniejsza. Jak zakomunikować *novitas* Ewangelii? Papież Franciszek nawołuje do „misji wyjścia”, do pójścia na „peryferie”, do „duszpasterstwa i misji nawrócenia”. Ks. abp podkreślił, że jesteśmy świadkami: jak Samarytanka, jak św. Paweł, jak wielcy misjonarze. Zażyłość z Chrystusem jest zażyłością w drodze w gotowości na nowe spotkania.

II.2.1. Debata pokonferencyjna

W dyskusji pokonferencyjnej ks. prof. J. Górski przypomniał, że wśród kleru odnotowuje się mniej chętnych do wyjazdu na misje; obserwuje się też coraz większy strach przed imigrantami oraz brak zastanowienia się nad ich wiarą.

Ks. abp H. Muszyński przestrzegł przed powierzchowną (czytaj: medialną) interpretacją szerokiego oraz wieloaspektowego zjawiska dechrystianizacji Europy. Zjawisko obojętności religijnej i powrót misji do „punktu wyjścia” wymaga rzetelnego, kontekstualnego *studium* stanu wiary.

II.2.2. Konferencja prasowa

Po sesjach naukowych nastąpiła konferencja prasowa. Dziennikarze różnych grup medialnych przeprowadzili wywiady z poszczególnymi uczestnikami Gnieźnieńskiego Zjazdu Misjologów Polskich (zob. http://pl.radiovaticana.va/news/2016/09/12/gniezno_spotkanie_stowarzyszenia_misjolog%C3%B3w_polskich/1257565 [dostęp: 21.09.2016]).

III. Część naukowo-wizualna

Popołudniowa, naukowo-wizualna propozycja okazała się wyjściem do Muzeum Starodruków. Wśród poznanych eksponatów wymienię tylko dwie perełki chrześcijańskich początków na ziemiach polskich: *Ewangeliarz karoliński* z 800 roku, najstarsza rękopiśmienna książka w Polsce (na pergaminie) z tekstem czterech Ewangelii oraz

kalendarem liturgicznym; *Ewangeliarz Gnieźnieński* z XI wieku (wykonany przez czeskich kopistów), czyli mszalna księga liturgiczna zawierająca uszeregowane według kalendarza kościelnego ewangeliczne perykopy mszalne.

IV. Walne obrady

IV.1. Pierwsza część obrad

Obrady walnego spotkania otworzył Prezes SMP ks. prof. J. Górski. Prelegent zreferował postulaty 14. Zjazdu Międzynarodowego Stowarzyszenia Misjologicznego (14th Assembly of the International Association for Mission Studies – IAMS): *Conversions and Transformations: Missiological Approaches to Religious Change*, który odbył się w Seulu (Korea) w dniach 11-17 VIII 2016 roku. Obchodzący jubileusz 25-lecia dydaktyki uniwersyteckiej Prezes SMP zaakcentował ekumeniczny charakter 14. Zjazdu. Taki wydzźwięk miał też wygłoszony przez niego referat *Between East and West: Missiology in the Context of Eastern European Theology*.

Sekretarz SMP ks. dr Grzegorz Wita złożył raport o stanie Stowarzyszenia, które liczy 41 członków rzeczywistych. Do grupy członków honorowych zaproszony został ks. abp Wojciech Polak, Prymas Polski. Wśród bieżących priorytetów SMP ks. dr G. Wita wymienił: plany edytorskie, inicjatywy misjologiczne przy takich podmiotach, jak Komisja ds. Misji przy Episkopacie Polski i Papieskie Dzieła Misyjne.

IV.2. Druga część obrad

Ostatnia odsłona obrad SMP miała miejsce w gościnnej kanoii ks. dr. F. Jabłońskiego (ul. Kolegiaty 3). Uczestnicy zasygnalizowali wiele nieformalnych projektów misjologicznych, w tym propozycje tematów tez doktorskich i innych publikacji. W wypowiedziach powracały takie motywy jak: kształt misjologii w Polsce, spadek powołań do kapłaństwa i życia zakonnego, wzrost zainteresowania misjami wśród świeckich wolontariuszy. Ewidentnym znakiem profetycznym jest dla nas sukces krakowskich Światowych Dni Młodzieży. Czy spotkania młodzieży z papieżem zainicjują odnowę Kościoła podanego na zubożenie? Kto będzie ewangelizował świat w II połowie XXI wieku? Mimo że te pytania pozostały dla nas otwarte, zgodni jesteśmy ze stwierdzeniem, iż misja św. Wojciecha trwa.

Zamykając drugą część obrad, ks. dr F. Jabłoński zapowiedział publikację swoich książek: *Misyjna świadomość Kościoła domowego. Studium misjologiczno-pastoralne* (Wydawnictwo UKSW, Studia i Materiały Misjologiczne, t. 40, Warszawa 2016, 578 s.), *Misyjność Kościoła domowego* oraz *Konспекty do wykładów z misjologii* (Wydawnictwo Verbinum, Górna Grupa 2016, 272 s.).

Wielkim nieobecnym gnieźnieńskich obrad SMP był abp senior Józef Kowalczyk, który wystosował do ks. kan. F. Jabłońskiego list gratulacyjny oraz słowo uznania do polskich misjologów. Odczytano też *Przesłanie do uczestników zjazdu misjologów w Gnieźnie* autorstwa ks. dr. Remigiusza Kurowskiego SAC, kapelana francuskojęzycznej wspólnoty katolickiej w Hong-Kongu.